

УДК 811.11:378.147

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-5-23>

Алла МАРТИНЮК,

orcid.org/0000-0002-5979-3936

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної та української філології
Луцького національного технічного університету
(Луцьк, Україна) *alla-mart@ukr.net*

Оксана КОВАЛЬЧУК,

orcid.org/0000-0001-5371-9543

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної та української філології
Луцького національного технічного університету
(Луцьк, Україна) *kasana17@ukr.net*

Ірина ЗАБІЯКА,

orcid.org/0000-0002-9535-5490

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної та української філології
Луцького національного технічного університету
(Луцьк, Україна) *irina.zabiaka@ukr.net*

УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Стаття присвячена проблемі дистанційного навчання іноземної мови за умов епідемії COVID-19 та воєнного стану у закладах вищої освіти, що підкреслює актуальність обраної теми. Увага приділена визначенню понять «дистанційне навчання», «цифрова грамотність», «умови ефективності», «сприятливе освітнє середовище». Висвітлено особливості предмету «іноземна мова» та окреслено різні погляди науковців щодо вивчення іноземної мови засобами дистанційного навчання. З'ясовано сучасний стан застосування технологій дистанційного навчання в закладах вищої освіти. Охарактеризовано різноманітні підходи, методи навчання іноземних мов за допомогою дистанційного формату. Виокремлено та охарактеризовано умови ефективності вивчення іноземної мови засобами дистанційного навчання. Розглянуто їх сутність і зміст. Основною умовою ефективності є роль викладача. Підкреслено його роль та функції. Проаналізовано комунікацію зі студентами, як важливу складову взаємодії викладача і здобувача під час дистанційного навчання. Визначено найефективніші форми організації занять з іноземної мови, що застосовуються у процесі дистанційного навчання, що забезпечують засвоєння усіх видів мовлення: письма, аудіювання, усного мовлення, читання. Другою умовою виділено готовність і бажання студентів вчитися, використовуючи методи дистанційного навчання. Акцентовано увагу на готовності та бажанні студентів навчатися дистанційно, використовуючи дистанційні платформи та засоби. Обґрунтовано переваги онлайн-заняття, як високо результативної форми дистанційного навчання іноземної мови. Надана коротка характеристика платформ та засобів дистанційного навчання та їх переваги. Виокремлено інструменти спілкування у дистанційному форматі, які можна застосовувати для навчального процесу здобувачів у закладах вищої освіти, при вивченні іноземної мови. Зокрема, це платформи LMS Moodle, Cisco WebEx Meeting Center, Microsoft Teams, Classroom, соціальні мережі Telegram, Viber, Skype, віртуальні навчальні лабораторії для вивчення англійської мови від Pearson Educational. Третьою умовою підкреслено роль сприятливого освітнього середовища під час дистанційного навчання, з'ясовано його особливості для вивчення іноземної мови.

Ключові слова: дистанційне навчання, умови ефективності, цифрова грамотність, освітнє середовище.

Alla MARTYNIUK,*orcid.org/0000-0002-5979-3936**Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of Foreign and Ukrainian Philology
Lutsk National Technical University
(Lutsk, Ukraine) alla-mart@ukr.net***Oksana KOVALCHUK,***orcid.org/0000-0001-5371-9543**Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of Foreign and Ukrainian Philology
Lutsk National Technical University
(Lutsk, Ukraine) kasana17@ukr.net***Iryna ZABIJAKA,***orcid.org/0000-0002-9535-5490**Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of Foreign and Ukrainian Philology
Lutsk National Technical University
(Lutsk, Ukraine) irina.zabiiaka@ukr.net*

CONDITIONS OF EFFECTIVENESS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING BY MEANS OF DISTANCE LEARNING

The article is devoted to the problem of distance foreign language learning under the conditions of the COVID-19 epidemic and martial law in higher education institutions. It highlights the topicality of the chosen topic. Attention is paid to the definition of the concepts of “distance learning”, “digital literacy”, “conditions of effectiveness” and “favorable educational environment”. The peculiarities of the subject “foreign language” are highlighted. Different views of scientists regarding foreign language learning by means of distance learning are outlined. The current state of application of distance learning technologies in higher education institutions is clarified. Various approaches, methods of foreign language learning using a distance format are characterized. The conditions of effectiveness of foreign language learning by means of distance learning are identified and characterized. Their essence and content are considered. The main condition of effectiveness is the role of the teacher. Its role and functions are emphasized. Communication with students during distance learning has been analyzed as the most important part of cooperation. The most effective forms of organizing foreign language lessons, which are used in the process of distance learning have been determined, which ensure mastering of all types of speech: writing, listening, speaking, reading. The second condition is the readiness and desire of students to learn using distance learning methods. Attention is focused on the readiness of students to learn remotely, using distance platforms and tools. The advantages of online classes as a highly effective form of distance foreign language learning are substantiated. A brief description of distance learning platforms and tools and their advantages is given. Communication tools in a distance format that can be used for the educational process of applicants in higher education institutions are singled out. In particular, these are platforms LMS Moodle, Cisco WebEx Meeting Center, Microsoft Teams, Classroom, social networks Telegram, Viber, Skype, virtual educational laboratories for learning English from Pearson Educational. The third condition emphasizes the role of a favorable educational environment during distance learning and its specific features for learning a foreign language are clarified.

Key words: *distance learning, conditions of effectiveness, digital literacy, educational environment.*

Сучасна система освіти відчула на собі вплив епідемії COVID-19, а нині воєнні дії та відреагувала на встановлені обмеження переведенням усієї освітньої діяльності в дистанційний чи змішаний режим. Особливо це торкнулося університетів, які швидко повинні були забезпечити ефективність освіти для здобувачів засобами дистанційного навчання, яке змогло надати можливість доступу до матеріалів курсів та он-лайн занять. Швидке пристосування до нових умов, використання ефективних методів навчання, підходу до викладання, готовність до нових викликів

спричинювало багато проблем і різних поглядів на проблему. Викладачі змушені організувати навчання за допомогою дистанційних технологій і доступних комунікацій в електронному інформаційно-освітньому середовищі. Нестабільність мережі Інтернет та вимкнення електроенергії ще більше додало проблем для викладання та навчання. Але, враховуючи усі труднощі, перед фахівцями постало питання оволодіння навичками використання у навчанні можливостей засобів інноваційних технологій і їх поєднання зі звичними традиційними засобами, формами

та методами навчання для забезпечення освіти в таких умовах.

Аналіз досліджень. Велика кількість досліджень технологій дистанційного навчання проводилося в останні роки, швидко розвивалися його науково-методичні основи, ще далеко до сучасних викликів воєнного стану. У 2000 році була прийнята Концепція розвитку дистанційного навчання, що поклала початок державної політики щодо запровадження та організації дистанційної освіти в Україні (Положення про дистанційне навчання, 2004). На виконання положень Концепції Урядом було ухвалено низку нормативно-правових документів щодо забезпечення діяльності закладів освіти у сфері дистанційного навчання, і ця форма навчання визнана як самостійна, поряд із традиційними (Закон України, 1998).

Питанням розвитку дистанційної освіти присвячені роботи багатьох зарубіжних науковців, таких як: Р. Деллінг, Г. Рамбле, Д. Кіган, М. Сімонсон, М. Мур, А. Кларк, М. Томпсон та відповідно вітчизняними, такими як: О. Андрєєв, І. Зязюн, Г. Козлакова, І. Козубовська, Н. Ничкало, В. Олійник, К. Осадча, І. Підласий, Є. Полат, А. Хуторський. Різноманітні підходи, методика навчання іноземних мов за допомогою дистанційного формату роботи вимагає постійного детального вивчення та вдосконалення. Особливої уваги також потребує і змішане навчання, гнучкий графік, взаєморозуміння усіх учасників навчального процесу. Тому науковці завжди в пошуках чогось нового, цікавого, ефективного, що забезпечує максимальний результат. У цьому напрямку потрібно лише вдосконалюватися і мати бажання до пошуку нових підходів та засобів для реалізації навчального процесу.

Офіційне визначення терміну «дистанційне навчання» відбулося в 1982 році, коли Міжнародна Рада з кореспондентської освіти змінила свою назву на Міжнародну Раду по дистанційному навчанню (Петрова, 2021: 113).

Що ж таке «дистанційне навчання», «дистанційна форма навчання»? У «Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» від 08 вересня 2020 року це поняття визначено так: «дистанційне навчання – організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій» (Петрова, 2021: 113).

На думку Блощицького І., дистанційною вважають таку форму навчання, яка повинна бути рівноцінною з очною, вечірньою, заочною формами, екстернатом і реалізовуватися переважно з допомогою дистанційних технологій навчання (Блощинський, 2015: 12).

Дистанційне навчання – нова організація навчального процесу, яка базується на принципі самостійного навчання студента. Середовище навчання характеризується тим, що студенти в основному, віддалені від викладача у просторі і в часі, але мають можливість у будь-який момент підтримувати діалог за допомогою засобів телекомунікації (Рибалко, 2002).

Метою статті є дослідження умов ефективності вивчення іноземної мови засобами дистанційного навчання та їх реалізацію під час воєнного стану та в карантинних умовах.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення якісного дистанційного навчання іноземної мови необхідно враховувати те, що базовим компонентом змісту навчання є способи діяльності, які забезпечують засвоєння різних видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, письмо, говоріння. Крім того, предмет «Іноземна мова» вважається «безпредметним», що означає можливість спілкування на будь-які теми залежно від віку, інтересів, уподобань здобувачів освіти. Суттєвою відмінністю можна брати до уваги як щільність спілкування так і об'єм навчальних дій, які мають дуже тісний взаємозв'язок (Коваленко, 2021: 6).

Важливим під час дистанційного вивчення іноземних мов, принагідно виокремимо: доступність, комунікативність, наочність, інтерактивну взаємодію, зворотний зв'язок, самостійну роботу із застосуванням нових інформаційно-комунікативних технологій.

Для успішного навчального процесу та якісного вивчення іноземної мови нами виділено наступні умови ефективності, як взаємопов'язані способи організації її вивчення засобами дистанційного навчання. Розглянемо сутність і їх зміст.

З'ясуємо трактування поняття «умова» та «ефективний». За академічним тлумачним словником, «умова» це – необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь (Академічний тлумачний словник), а «ефективний», той, що приводить до потрібних результатів, наслідків, дає найбільший ефект. Виходячи з визначень понять, можна узагальнити, що «умови ефективності» – це необхідні обставини, які сприяють чомусь ефективному. У нашому дослідженні,

вивченні іноземної мови засобами дистанційного навчання.

Основною умовою ефективності вважаємо роль викладача, яка суттєво змінюється в цьому навчальному процесі. На нього покладаються такі функції, як координування пізнавального процесу, коригування курсу, що вивчається, консультування слухачів під час впорядкування індивідуального навчального плану, керування їхніми навчальними проектами, гнучкість, готовність до змін. Він допомагає здобувачам у їхньому професійному самовизначенні. Якщо розглянути особливості дистанційної освіти з погляду комунікацій між викладачем і здобувачем, то можна визначити такі її характерні риси:

- цифрова безпека – поєднання засобів безпеки, інструментів та набуття звичок, для гарантії його безпеки у цифровому світі;
- цифрове споживання – знання та використання Інтернет послуг для роботи та повсякденного життя;
- цифрові компетентності – навички ефективного використання цифрових технологій (Петрова, 2021: 63).

На цифровій грамотності базується інформаційно-цифрова компетентність педагога, яка означає здатність та готовність використовувати цифрові ресурси, застосовувати мобільні пристрої, планшети, комп'ютери та хмарні технології у освітньому процесі, а також створювати та ефективно впроваджувати у освітньому процесі можливості цифрового освітнього середовища та всіх його складових.

Цифрова грамотність передбачає постійне підвищення кваліфікації за допомогою різноманітних курсів, вебінарів, тренінгів, які сприяють вирішенню питань викладання в умовах дистанційного навчання. В Луцькому національному технічному університеті періодично проводяться курси підвищення кваліфікації для викладачів для полегшення роботи і автоматизації навичок і вмінь. Щоразу викладачі опановують нові можливості для викладання в дистанційному форматі і активно впроваджують їх у навчальний процес.

Другою умовою вважаємо готовність і бажання студентів вчитися, використовуючи методи дистанційного навчання.

Найважливішою здатністю, яку повинен придбати здобувач у вищому навчальному закладі – це здатність вчитися, яка радикальним чином позначиться на його професійному становленні, бо визначає його можливості у після вузівській безперервній освіті. Навчитися вчитися важливіше, ніж засвоїти конкретний

набір знань, які в наш час швидко старішають. Ще важливіше здатність самостійного здобуття знань, заснована на творчому мисленні. Самоосвіта є важливим аспектом у подальшій професійній діяльності, оскільки сучасність вимагає постійного руху вперед, опанування новими технічними засобами, платформами.

Сучасні здобувачі потребують особливого підходу та висококваліфікованих викладачів у сфері сучасної освіти, які б заохотили сучасне молоде покоління до навчання загалом і вивчення іноземних мов зокрема. Використання цифрових ресурсів допомагає здобувачам навчатися в університетах, стимулює їхню думку, надає нові можливості і дозволяє їм навчитися відкривати в собі нові таланти. Викладачі іноземної мови, які працюють з сучасними студентами, усвідомлюють, що такі студенти думають по-іншому, ніж попередні покоління. Ці молоді люди народилися у світі інформаційних технологій; вони приділяють досить багато часу у соціальних мережах, на різних веб платформах та взагалі у мережі Інтернет, та довіряють ідеям веб-простору більше, ніж постулатам у відомих підручниках. Цифрове покоління займає значну частину людства. Ці молоді люди потребують особливого підходу та належної технологічної платформи для формування знань та навичок. Дистанційне навчання значно полегшує для деяких студентів ступінь або додаткову підготовку, одночасно балансує між роботою та сімейними зобов'язаннями. Більшість програм дистанційного навчання дозволяють студентам працювати в їх власному місці і у вільний час. З більшою гнучкістю приходиться більше відповідальності з їхнього боку. Студенти повинні навчитися добре працювати самостійно і бути готовими до таких вимог освіти. Готовність студента забезпечить якісний результат навчання.

Із удосконаленням продуктивності смартфонів, розумних годинників і планшетних комп'ютерів мобільне навчання дозволяє студентам отримувати доступ до навчальних матеріалів у будь-якому місці, часто відразу з різних пристроїв. Зручність використання викликає попит на цю стратегію, що має потенціал для нових моделей надання послуг для покращення доступу до освіти (Олійник, 2014).

Наступною умовою вважаємо сприятливе освітнє середовище для застосування дистанційного навчання:

Це можливо лише тоді, коли є стійка основа у ЗВО: нормативні документи, початково-методичне забезпечення, морально-психологічна обстановка, забезпечення широкосмуговим доступом

до Інтернету, висококваліфіковані викладачі, які знають та вміють створювати, впроваджувати та розповсюджувати інновації в професійній діяльності та можуть передавати свої знання молодим фахівцям. Щоб освітнє середовище володіло розвивальним ефектом, воно має бути здатним забезпечити комплекс можливостей для самореалізації усіх суб'єктів освітнього процесу.

Поняття «середовище» відображає залежність та взаємозв'язок умов, що забезпечують розвиток людини, її взаємодію з оточенням. У цьому контексті правомірно розуміти під середовищем найближче оточення суб'єкта, у взаємодії з яким він формує і виявляє свої кращі якості. Це актуалізує завдання створення такого середовища, яке розвивало б особистість індивіда, створювало б культуродоцільні умови для його самореалізації, самовираження, для пошуку «кращого себе» у процесі визначення власної траєкторії освоєння знань (Пріма, 2009: 181).

Тому викладача треба готувати до такого середовища дистанційного навчання, навчити його створювати дистанційний курс, проводити дистанційний навчальний процес, обробляти великі обсяги інформації з мережі. Це можна зробити через серію курсів підвищення кваліфікації, бажано, дистанційних.

Важливим також є створення якісного навчального контенту, інтерактивної мультимедійної взаємодії, різнорівневих, якісних тестів, що забирає багато часу. Тому, на думку К. Осадчої, важливим є розробка платформ з нескладним інтерфейсом для створення дистанційних курсів, сприяння якісних програм для організації дистанційного навчання (Осадча, 2019).

Для реалізації цієї умови вбачаємо також важливим виокремити інструменти спілкування у дистанційному форматі, які можна застосовувати для навчального процесу здобувачів у закладах вищої освіти. Зокрема, це платформи LMS Moodle, Cisco WebEx Meeting Center, Microsoft Teams, Classroom, соціальні мережі Telegram, Viber, Skype, віртуальні навчальні лабораторії для вивчення англійської мови від Pearson Educational.

LMS Moodle. Це відкрита система управління навчанням, яка реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» і орієнтована, насамперед, на організацію взаємодії між викладачем та студентами, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання. Вона є системою, яка містить в собі всі курси дисциплін і кожен студент може входити в цю систему і працювати з тим чи іншим курсом.

Moodle вирізняється всіма функціями, які є необхідними для навчання студентів. Зокрема, адаптивністю (містить засоби, які постійно розвиваються без перебудови системи, та методи, що забезпечують індивідуалізацію навчання), довгостроковістю (навчальна платформа відповідає вимогам щодо інформаційних технологій в освіті і надає можливість вносити зміни до дистанційних курсів без перепрограмування), доступністю (є можливість працювати дистанційно незалежно від місця та часу, головна умова – підключення до мережі Інтернет), економністю (це безкоштовний, відкритий ресурс) (Ковальчук, 2021: 228).

Перевагою платформи Moodle є також можливість використання текстових матеріалів у процесі організації навчального процесу; використання різноманітних за типами завдань тестів, анкетування для проведення контролю та самоконтролю знань студентів; встановлення потрібних термінів виконання студентами завдань. Платформа має автоматизовану систему рейтингового оцінювання практичної, самостійної та підсумкової роботи студента. У Луцькому національному технічному університеті ця платформа використовується для забезпечення якісного забезпечення навчального процесу. Однак, використання платформи Moodle не є достатньо ефективною для online навчання, оскільки вона не передбачає режиму відео конференцій для безпосереднього спілкування викладача та студентами групи. Саме тому практикується додаткове використання інших ресурсів, які забезпечать необхідну комунікацію. Середовище Classroom дозволяє організувати онлайн навчання, використовуючи відео, текстову та графічну інформацію, різні додатки Google. Викладач має можливість контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання.

Соціальні мережі, Telegram, Viber, Skype, ZOOM, Google Meet дозволяють створювати закриті групи, чати, обговорення тем, завдань, проблем, інформації.

Віртуальні навчальні лабораторії для вивчення англійської мови від Pearson Educational відкривають нові можливості для вивчення іноземної мови шляхом використання віртуальних навчальних лабораторій, персоналізованих під кожного користувача. Студент XXI століття вже не просто відвідує заняття в університеті, а інтегрується у віртуальне навчальне середовище, де він сам обирає обсяг та категорії навчального матеріалу, з якими працює самостійно та під керівництвом викладача при цьому кожен отримує можливість

індивідуальної самореалізації та вибору інтенсивності й темпу навчання.

Під час вибору платформи для дистанційного навчання іноземної мови важливо враховувати такі фактори: інтерфейс, можливість викладання різноманітних матеріалів, включаючи аудіо- та відеозаписи, презентації та посилання на корисні Інтернет-ресурси, автоматичний розрахунок статистики відповідей і контроль активності слухачів. Все це дає можливість максимізувати ефект дистанційної роботи. Практика дистанційного навчання показує, що для успішного навчального процесу та якісного вивчення іноземної мови високоефективним є проведення онлайн-занять. Основні види діяльності, які використовуються для проведення такого типу занять, подібні до видів діяльності на звичайних заняттях. До них належать: дискусії, обговорення, бесіди, рольові ігри з вирішенням навчальної проблеми, проектна діяльність, інтерактивні форми та методи навчання тощо.

Інтерактивне навчання, (Коваль, 2011: 4), передбачає перш за все діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія між суб'єктами навчального процесу. Його можна зорганізувати з використанням інтерактивних технологій навчання. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх суб'єктів навчання (викладачів і здобувачів). Це взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання.

Усі ці види діяльності спонукають здобувачів освіти до роздумів і висловлювання думок, а розвиток самостійної діяльності сприяє виникненню зацікавленості, пізнавального мислення, творчості, наполегливості та ініціативи у вирішенні навчальних проблем.

Отже, підсумовуючи вищезгадане, дистанційне навчання має свої переваги: можливість займатися у зручний для себе час у зручному місці й темпі; можливість звернення до багатьох джерел навчальної інформації; сконцентроване подання навчальної інформації та мультидоступ до неї підвищує ефективність засвоєння матеріалу; дистанційне навчання розширює та оновлює роль викладача, який повинен постійно вдосконалювати свої курси, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій; позитивно впливає на студента, збільшуючи його творчий та інтелектуальний потенціал за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, уміння володіти комп'ютерною технікою і самостійно приймати відповідальні рішення.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок.

Отже, можемо зробити висновок про те, що завдяки вищезгаданим умовам ефективності, іноземна мова є доступною для вивчення засобами дистанційного навчання. Детальна характеристика умов показує про чудові можливості здобувачів, кожен може обрати індивідуальний підхід і зручний час для отримання знань і проходження тестового контролю. Важливим є можливість долучатися до занять з різних куточків світу, що теж є актуальним в умовах війни, адже наші студенти шукають прихисток в різних країнах, а здобувають знання на теренах рідної держави. Широкий спектр засобів дистанційного навчання сприяє кращому засвоєнню іншомовного матеріалу, практиці усіх видів мовлення: читання, письма, аудіювання та усного мовлення. Перспективами подальших розвідок вбачаємо дослідження комунікативної компетенції засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник української мови. <http://sum.in.ua/>
2. Блощинський І. Г. Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. Вісник Національної академії Державної служби України. Педагогічні науки. 2015. Вип. 3. С. 5–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_3_4
3. Коваль Т. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих закладах освіти. Інформаційні технології і засоби навчання: електрон. наук. фах. вид., т. 26, № 6, 2011.
4. Кухаренко В. М. Перешкоди впровадженню дистанційного навчання. Дистанційна освіта: реалії та перспективи : матеріали 1-ї всеукраїнської наук.-практ. конф., 12 грудня 2018 р. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2018. С. 35–38.
5. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс : навчальний посібник. Харків : НТУ «ХПБ», «Торсінг», 2002. 320 с.
6. Коваленко А. Дистанційне навчання іноземної мови за умов пандемії: специфіка форм і методів роботи. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 35. Том 3. 2021.
7. Олійник В. О. Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ. Лінгвістичні дослідження. 2014. Вип. 38. С. 238–246.
8. Пріма Р. М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика : монографія. Дніпропетровськ. ІМА-прес. 2009. 367 с.

9. Положення про дистанційне навчання (Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 21.01.2004 № 40). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>
10. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 27–28. С. 181.
11. Постоленко І. Ефективне навчання англійської мови дистанційно. Порівняльно-педагогічні студії. 2015. № 1(23). С. 104–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppstud_2015_1_18
12. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти: колективна монографія. За заг. редакцією Л.Г. Петрової. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2021. 300. С. 63–64.
13. Kovalchuk O., Khomik O., Bielikova N., Indyka S., & Halan-Vlashchuk V. Accessibility of Microsoft Teams and Moodle Services for the Implementation of E-Learning for Students with Disabilities in Institutions of Higher Education in Ukraine. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*. (1(53)). pp. 33–42 (2021). <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2021-01-33-42>
14. Newman D., “Top 6 Digital Transformation Trends in Education”. [Online]. URL: <https://www.forbes.com/sites/danielnewman/2017/07/18/top-6-digital-transformation-trends-ineducation/?sh=7497f3a02a9a>
15. Осадча К. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України. Інформаційні технології і засоби навчання. Вип. 70, С. 271–284. № 2 (2019).

REFERENCES

1. Akademichnyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Academic Explanatory Dictionary of the Ukrainian language]. URL: <http://sum.in.ua/> [in Ukrainian].
2. Bloschchynskiy I. H. Sutnist ta zmist poniattia “dystantsiine navchannia” v zarubizhnii ta vitchyzniani naukovii literaturi [Essence and Content of the Notion “Distance learning” in Foreign and National Scientific Literature]. *Magazine of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, 2015, issue 3, pp. 5–25. [in Ukrainian].
3. T.Koval. Interaktyvni tekhnolohii navchannia inozemnykh mov u vyshchykh zakladakh osvity [Interactive teaching methods of foreign languages in higher educational institutions], *Technologies and Learning Tools*, № 6 (26), 2011. [in Ukrainian].
4. Kukharenyk V. M. Pereshkody vprovadzhenniu dystantsiinoho navchannia [Obstacles to the introduction of distance learning]. *Distance education: realities and prospects: materials of the 1st All-Ukrainian scientific-practical conference. conference, December 12, 2018. Kharkiv: KhNPU named after H. S. Skovorody*, 2018. P. 35–38. [in Ukrainian].
5. Kukharenyk V. M., Rybalko O. V., Syrotenko N. H. Dystantsiine navchannia: umovy zastosuvannia. *Dystantsiynyy kurs: navch. pos.* [Distance Education: Conditions of Application. Distance course: study guide. Kharkiv: KhPI National Technical University], Torsing, 2002. 320 p. [in Ukrainian].
6. Kovalenko A. Dystantsiine navchannia inozemnoi movy za umov pandemii: spetsyfika form i metodiv roboty [Distance learning of a Foreign language under the Conditions of a Pandemic: Specifics of Forms and Methods of Work]. *Current issues of humanitarian sciences*. Issue 35. Volume 3. 2021. [in Ukrainian].
7. Oliinyk V. O. Innovatsiini tekhnolohii dystantsiinoho navchannia inozemnoi movy dlia studentiv nemovnykh VNZ [Innovative Technologies of Distance learning in Foreign languages Teaching in the Non-linguistic Universities]. *Linguistic research*. 2014, Issue 38, pp. 238–246. [in Ukrainian].
8. Prima R. M. Formuvannia profesiinoi mobilnosti maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: teoriia i praktyka : monohrafiia. [Formation of professional mobility of the future primary school teacher: theory and practice: monograph]. Dnipropetrovsk. IMA-pres. 2009. 367 p. [in Ukrainian].
9. Polozhennia pro dystantsiine navchannia. [Regulations on Distance learning] (Approved by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated January 21, 2004. No. 40) [in Ukrainian].
10. Pro Natsionalnu prohramu informatyzatsii : Zakon Ukrainy vid 4 liut. 1998 r. [On the National Informatization Programme: Law of Ukraine dated February 4 1998 No. 74/98-VR.] *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1998. No. 27–28. P. 181. [in Ukrainian].
11. Postolenko I. Efektyvne navchannia anhliiskoi movy dystantsiino. [Effective Distance learning of English]. *Comparative Pedagogical Studies*. 2015. No. 1 (23). P. 104–108. [in Ukrainian].
12. Rozvytok informatsiino-tsyfrovoi kompetentnosti pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh pislidyplomnoi osvity: kolektyvna monohrafiia. [Development of Information and Digital Competence of Pedagogical Workers in the Conditions of Postgraduate Education: collective monograph]. In general edited by L.G. Petrova Sumy: publishing and production enterprise “Mriya”, 2021. 300. p. 63–64. [in Ukrainian].
13. Kovalchuk O., Khomik O., Bielikova N., Indyka S., & Halan-Vlashchuk V. Accessibility of Microsoft Teams and Moodle Services for the Implementation of E-Learning for Students with Disabilities in Institutions of Higher Education in Ukraine. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*. (1(53)). pp. 33–42 (2021). Available: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2021-01-33-42>
14. Newman D., “Top 6 Digital Transformation Trends in Education”. Available: <https://www.forbes.com/sites/danielnewman/2017/07/18/top-6-digital-transformation-trends-ineducation/?sh=7497f3a02a9a>
15. Osadcha K. Condition, Technologies and Prospects of Distance Learning in the Higher Education of Ukraine. *Technologies and Learning Tools*, Vol 70, pp. 271–284. No 2 (2019). [in Ukrainian].